

УДК 159.9

Альона Вячеславівна ЧАБАНЬ,
*ад'юнкт Національного університету
цивільного захисту України (м. Харків)*

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ЖІНКИ – ОФІЦЕРА ДСНС

В сучасному світі набуває гостроти питання гендерного аспекту професійного становлення офіцерів ДСНС. Особливе значення надається можливості кар'єрного зростання жінок-офіцерів та труднощі, які виникають під час проходження навчання та служби.

В різних культурах та в різні часи між чоловіками та жінками існував визначений розподіл ролей. В багатьох націях він утворювався під впливом різноманітних факторів. Посилаючись на розвиток суспільства, ми бачимо, як з огляду на способи життя й існування племен формувалося їх мислення і культура, з'являвся розподіл праці, налагоджувалися економічні та політичні відносини, розвивалися міста, здійснювалися війни. Таким чином під впливом фізіологічних, соціальних і культурних факторів, в багатьох націях був прийнятий патріархат.

Судячи з цього, завжди вважалося, що одним, а саме чоловікам, в більшості притаманні такі риси характеру, як імпульсивність, цілеспрямованість, виваженість, без емоційність. Іншим, тобто жінкам, майже навпаки, емоційність, спонтанність, поступливість, чутливість. Тому споконвіку жінка більш займається хатніми обов'язками, а чоловік, маючи роль добувача, кар'єрним розвитком, заробітком [2, с. 10–25].

В сучасному світі відбувається значне відхилення від традиційної концепції родини. Гострота і характер питання про соціальний статус жінки є дуже поширеними. Неможливо виявити напевно в якій ролі в теперішній час немає місця жінці [3]. Адже без діяльності жінок в соціальній, економічній, політичній, культурній, науковій сферах суспільне життя уявити стає майже неможливо.

Останнім часом все більше починають обіймати посади офіцерів жінки у різних силових структурах та відомств нашої держави. З огляду на це можемо говорити про вплив принципу гендерної рівності в службі порядку, та розширення ролі, прав і можливостей жінок. Завдяки гендерній політиці, здійснюються заходи, щодо інтеграції гендерної тематики в навчальній програмі відомчих навчальних закладах.

Професійна діяльність рятувальників зазвичай здійснюється в надзвичайних та дуже екстремальних умовах, детермінованих специфічністю обстановки, психофізичними та емоційними перевантаженнями, підвищеною відповідальністю за свої дії, за життя своїх товарищів-рятувальників та за життя потерпілих. Саме тому

зазвичай, чоловіки охоплюють визначну роль рятувальника в нашій країні. Та між тим є багато жінок, що обіймають посади офіцерів Державної служби надзвичайних ситуацій за своїм власним бажанням та світосприйняттям. Однак, жінки офіцери можуть зіштовхуватися з певними труднощами в процесі навчання та проходження служби.

Аналіз наукових досліджень щодо питання соціальної ролі жінок у сучасному світі та гендерних аспектів у кар'єрному розвитку дозволив нам виділити дві категорії основних проблем щодо професійного становлення жінки-офіцера ДСНС [4, р. 280]. Оскільки в нашій країні досить закоренілими є гендерні стереотипи, до першої категорії ми відносимо проблеми, які пов'язані з основною соціальною і родинною роллю жінки. До другої категорії – проблеми, що пов'язані з проходженням служби та кар'єрним розвитком жінки-офіцера ДСНС.

У першій категорії проблем, яка стосується соціальної ролі жінки та її родини, ми можемо з упевненістю визначити, що у жінок можуть виникати труднощі при розподілі сил між родинною і роботою.

Важливим і зазвичай поворотним фактором у розвитку офіцерської кар'єри жінки є період під час вагітності та після народження дитини. У цей період виникає необхідність в зменшенні обсягу виконання нею службових обов'язків, але відповідальність за результат професійної діяльності залишається на жінці [1, с. 28–41].

Зазначимо, вимоги щодо виконання професійного обов'язку мають бути з урахуванням як психологічних, так і фізіологічних можливостей жінки – офіцера.

До другої категорії проблем щодо професійного становлення жінок-офіцерів відносять такі фактори:

- значні фізичні навантаження, які мають бути рівними за оцінюванням в порівнянні з оцінюванням чоловічих показників;
- адаптація до складних умов виконання професійних завдань (тренувальні виїзди, табірні збори та ін.);
- труднощі в ефективності виконання завдань під час проведення рятувальних дій;
- недостатність професійного досвіду, який пов'язаний з тим, що дуже незначна кількість жінок взагалі приймали участь у подібних заходах, порівняно з чоловіками [5, р. 23].

Зазначимо, що визначені категорії проблем, які виникають у жінок – офіцерів ДСНС України, залежать одна від одної та породжують перелік можливих труднощів. Окрім того, правильне визначення підходу до регулювання цих питань має надати можливість жінці краще адаптуватись до офіцерської служби, допомогти їй у професійному розвитку та сформувати необхідні професійні якості.

Отже, важливим показником і особливою рисою характеру жінки-офіцера, яка здатна з успіхом підійматися кар'єрними сходами, є її

здатність гармонійно поєднувати службову діяльність з родиною. Окрім того, ми можемо також стверджувати, що для ролі жінки-офіцера в ДСНС України є особливе місце, бо труднощі з якими вона зіштовхується протягом проходження служби роблять її цілеспрямованою, емоційно стабільною, врівноваженою поміж тим, завдяки родині і жіночності, не позбавляють її чутливості і людяності.

Список бібліографічних посилань

1. Бендакс Т. В. Гендерная психология. СПб. : Питер, 2005. 431 с.
2. Берн Ш. Гендерная психология. СПб. : Прайм-Еврознак, 2007. 320 с.
3. Ступакова О. В. Гендерні особливості ставлення працівників слідчих підрозділів ОВС до соціально-професійного оточення : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.06. Харків, 2011. 23 с.
4. Nuciari M. Women in the Military // Handbook of the Sociology of the Military. Boston, MA : Springer, 2006. P. 279–297.
5. Teaching Gender in the Military. XIV, 214 p. <https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF-PfPC-Teaching-Gender-in-the-Military-Handbook.pdf> (дата звернення: 27.02.2019).

Отримано 01.03.2019

УДК 159.9

Вікторія Василівна ШЕВЧЕНКО,

*викладач кафедри психології та педагогіки гуманітарного факультету
Національної академії Національної гвардії України (м. Харків)*

ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Проаналізовано професійно-психологічну компетентність, її компоненти та психологічні особливості у військовослужбовців Національної гвардії України.

Професійна діяльність є особливою за своєю складністю. У ній діє безліч закономірностей і головне в ній те, що надто високою там є міра відповідальності виконавця. Потреба країни в військовослужбовцях, які здатні до особистісно-професійної позиції стосовно підлеглих і себе, висуває в розряд актуальних проблему підвищення професійно-психологічної компетентності офіцера. Проблема набуває особливого значення у зв'язку з процесом реформування та становлення Національної гвардії України. Визначення єдиних критеріїв професійно-психологічної компетентності допоможе вирішити проблему встановлення єдиних вимог на основі науково обґрунтованої моделі. Одним з таких питань сьогодення є вплив психологічних особливостей на